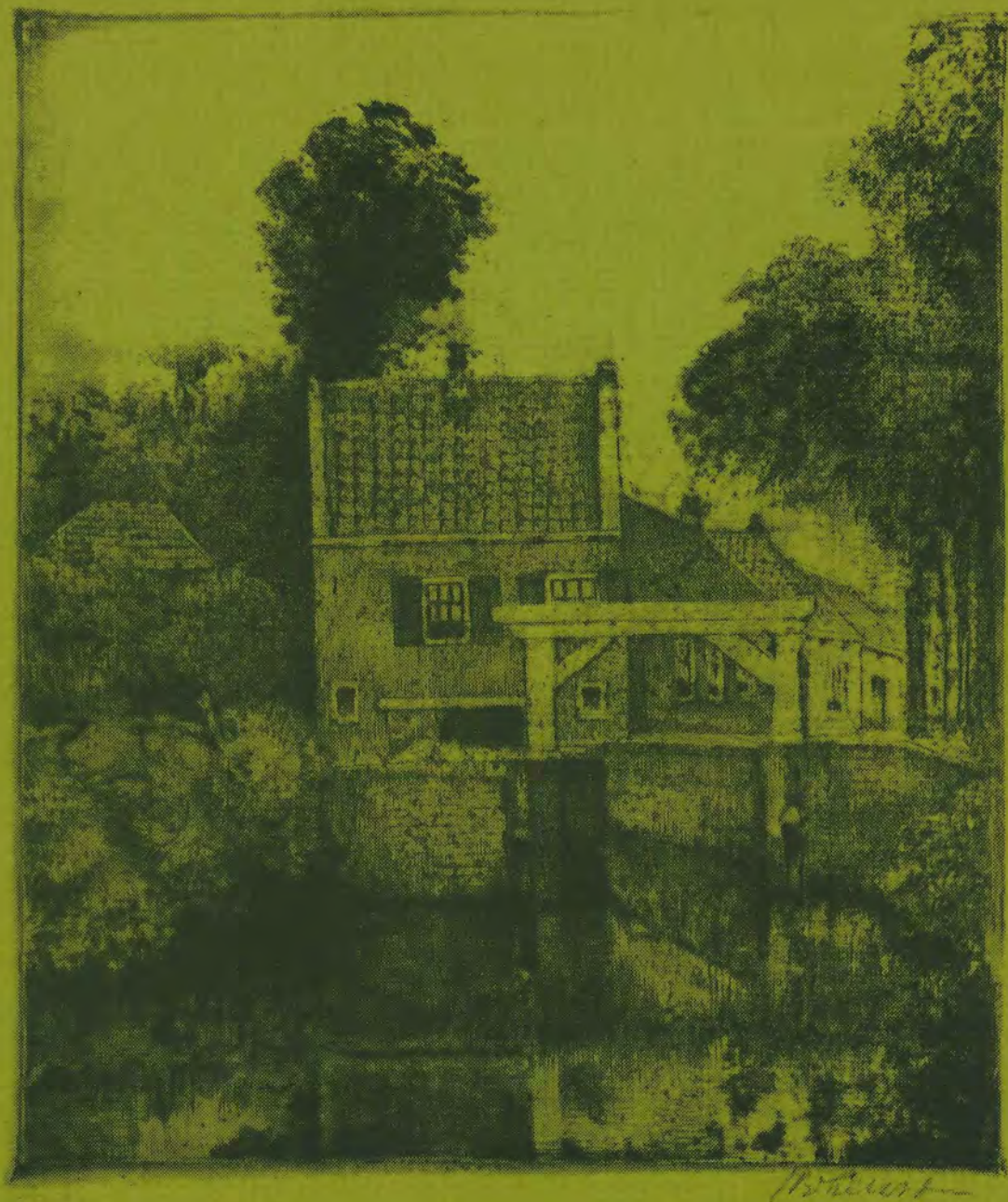

Historische Kring Maarssen

Wilt U...

- een huis, bungalow, flat of boerderij kopen of verkopen?
- een taxatie laten verrichten door beëdigde taxateurs?
- een passende verzekering sluiten?
- een financiering of hypotheek nemen?
- of alleen een persoonlijk advies over deze zaken?

makelaardij in onroerende goederen bv
raadhuisstraat 21a maarssen tel 03465 - 64644
duivenkamp 739 maarssenbroek tel 03465 - 67791

UW MAKELAAR

RADIO

radio- en tv - speciaalzaak

B. Huis in 't Veld - Diependaalsedijk 1

Maarssen - Telefoon 03465 - 62081

**Goud en zilver kopen
is een kwestie van
vertrouwen!**

**KIES DAAROM:
JUWELIER - HORLOGER**

berk

Kaatsbaan 28 - Maarssen - Telefoon 03465 - 61806

Orgaan van de „Historische Kring Maarssen”

(Opgericht 11 sept. 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en omstreken onder nummer V. 476918)

Verschiјnt 4 x per jaar

Bestuur

Drs. D. Dekker, voorzitter
J. H. Sagel, secretaris
Schokkingstraat 17, 3601 XK Maarssen
Tel. : 03465-61457
N. van Tricht, penningmeester
giro: 2907376

Mevr. A. H. Hogenhout-Hofman
Mevr. S. W. Talen-Stooker
A. de Zwart
Mevr. J. G. Zwiјns-Brink

Redactie

J. N. Servaas, D. Dekker en A. de Zwart
Redactie-administratie: J. F. Besier, Kemperstraat 2, 3601 WK Maarssen.

Kringnieuws

1. Over de cursus paleografie welke in het vorige nummer werd aangekondigd, kunnen we nu mededelen, dat het aantal inschrijvingen zodanig was, dat er in januari 1980 gestart kan worden met de nieuwe cursus.
De deelnemers krijgen nog persoonlijk bericht over datum en plaats van samenkomst. Aanmeldingen zijn uiteraard nog mogelijk tot eind december bij het secretariaat.
2. De eerste bijeenkomst van de Kring in 1980 zal plaatsvinden op dinsdagavond 15 januari te 20.00 uur in de grote zaal van het Trefpunt achter de N. H. kerk te Maarssen. Op deze avond zal voor ons spreken de Utrechtse stadsarcheoloog drs. T. J. Hoekstra over het onderwerp "Pottersvuren langs de Vecht". Dit naar aanleiding van het verschijnen van het gelijknamige boek in juni 1979.
In dit boek beschrijven een aantal auteurs waaronder de heer Hoekstra de vondst van een laat middeleeuwse pottenbakkersoven en aardewerk nu ca. zeven jaar geleden op een terrein bij de Utrechtse Dr. Willem Dreeslaan.
Wie zich de avond herinnert waarop de heer Hoekstra ons zeer boeiend vertelde over de Vredenburg opgravingen zal zich zeker verheugen op zijn komst naar Maarssen. Het genoemde boek werd uitgegeven door de Stichting Het Nederlands Gebruiksvoorwerp en kost f 32,50. Niet verkrijgbaar bij de boekhandel, maar b. v. wel bij het Centraal Museum in Utrecht.
3. Onze jaarlijkse statutair verplichte ledenvergadering wordt gehouden op donderdag 28 februari in de Open Hof aan de Kerkweg. Om 20.00 uur beginnen we deze avond met een huishoudelijk deel, waarbij een aantal bekende zaken zoals jaarverslag secretaris, jaarverslag penningmeester en bestuursverkiezing aan de orde komen.
De beide aftredende bestuursleden, de heren Dekker en De Zwart stellen zich herkiesbaar.
Na het meestal korte huishoudelijke gedeelte hebben we een pauze en daarna een lezing over een nog onbekend onderwerp. Bezoekt allen deze belangrijke vergadering!!!

J. H. Sagel.

Maarssenbroek, zoals het was!

Het is nu eenmaal niet anders, dan dat iedere wijziging van gebruik binnen een bepaald gebied een ruil betekent. Zo is ook het oude poldergebied van Maarssenbroek geruild voor een woongebied. Als men bijvoorbeeld het doek van een Rembrandt van de verf ontdoet en men laat er door een andere artiest zijn kunstwerk op maken, kan het zijn, dat velen de ingreep een verbetering vinden. Pakt het anders uit, dan is het jammer, maar de ingreep is nooit meer ongedaan te maken.

Laten we eens zien, hoe "het doek" van de 500 ha. grote polder Maarssenbroek er omstreeks 1970 uitzag. Daarmee bedoel ik niet alleen de bewaarde foto's, beschrijvingen van administratieve aard en kaarten, maar bovenal de natuur- en cultuurhistorische waarden van dit gebied, dus de hand van de oorspronkelijke kunstenaar. De eigenlijke makers van het gebied waren niet de vroegere stedelingen of maatschappijen, maar de boerenbevolking, die vele generaties achter elkaar dit gebied bewoonden en bewerkten. Zij deden dat met vrij primitieve hulpmiddelen en hun activiteiten waren sterk verspreid over de tijd. Vandaar dat het oude patroon maar heel langzaam wijzigde. Op de oude topografische kaarten vanaf 1845 is dat ook duidelijk te zien.

De verkaveling was opvallend. Er waren alleen smalle kavels, die haaks op de enige smalle weg, de Maarssenbroekse dijk lagen. Langs die dijk stonden op onregelmatige afstanden de typische Utrechtse boerenhofsteden, verscholen tussen boomgroepen, waaronder vaak knotwilgen van soms respectabele leeftijd. In de pruiken hiervan kwamen niet zelden bossen eikvarens voor. De luchtzuiverheid in dit gebied was zo goed, dat nog in 1977 het korstmoss met de fraaie naam *Physcia pulverulenta* nog op een gevelde wilg werd gevonden. De smalle kavels waren alle door smalle slootjes gescheiden, meestal niet breder dan één meter à anderhalve meter. Die slootjes hadden een gezamenlijke lengte van ruim 100 kilometer of 200 kilometer slootkant. Het water was met uitzondering van de omgeving van de hofsteden erg schoon. Op 500 meter afstand van de Maarssenbroekse dijk zelfs zo schoon dat het bronzen in het kristalheldere water voorkwam. Uiteraard een eldorado voor de groene kikker. Je kon, snuffelend langs de slootjes bijna geen stap verder, zonder een kikker met een grote boog in de sloot te zien

springen.

Omdat de slootkanten, vooral ver van de hofsteden verwijderd, onbested bleven en vanwege de drassigheid ook ongemeend, ontstond in die zone dikwijls een situatie waarin zeldzame en beschermde planten zich thuisvoelden. Vooral waterdrieblad, één der fraaiste van de beschermde wilde planten van Nederland was daar zeer algemeen. Ook de beschermde zwanebloem sierde menig slootje, samen met de grote boterbloem, grote en kleine watereppe, gele lis, kransvederkruid, krabbescheer, gele plomp, wattertorkruid, waterbies en watergentiaan. De oevers waren misschien nog interessanter. Daar groeide de egelboterbloem massaal, samen met wateraardbei, moeraswalstroo, dotterbloem, blauw glidkruid en pijptorkruid. Minder algemeen ook waternavel, moeraszoutgras, moeraskartelblad, blauwe zegge, veenreukgras. De gewone koekoeksbloem en het moerasvergeetmijnietje ontbraken bijna nergens, in deze zones. In de wat ruigere slootkanten stond moerasspirea, kattestaart, poelruit, gewone wederik, wilde bertram en ruwe smele, een grassoort waar de veeboeren niet op gesteld zijn en die dus nogal schaars geworden is... Op één plaats zo ongeveer waar nu de rioolzuiveringsinstallatie staat, stonden zelfs orchideeën, gevlekte rietorchissen. In een dichtgegroeid slootje, zo ongeveer waar nu Pauwenkamp is stond veenpluis, voor zover mij bekend de enige groeiplaats in onze gemeente. In de zomermaanden dwarrelden boven de velden honderden veenhooibeestjes, dat zijn kleine dagvlinders, maar ook hun grotere broer, de argusvlinder. Hier en daar stonden midden in het land kleine bosjes van ongeveer 200 m² groot. Dat waren de zg. miltvuurbosjes. Miltvuur is een besmettelijke veeziekte, die door de stalvlieg wordt verspreid. Als vroeger deze ziekte of de evenzeer gevreesde runderpest de kop opstak, waren de boeren zwaar gedupeerd. Veeartsen waren er niet en ook destructiebedrijven waren onbekend. Het dode vee werd dan ver van de hofstede in een massagraf begraven en om de besmettingskansen te verkleinen, werd de begraafplaats met een sloot omringd. Op de geroerde, met kadavers bemeste grond wilde els en wilg best spontaan opslaan. Al spoedig volgden meidoorn, vlier, lijsterbes, sporkehout, eik en populier. In de onderbegroeiing kwamen veel bramen voor en hier en daar bloeide de prachtige dauw-

netel. De miltvuurbosjes waren broedplaatsen voor talrijke vogelsoorten, maar ook vluchtplaats voor bv. hazen.

Het laatste jaar van z'n bestaan herbergde zo'n miltvuurbosje nog een horst van een paartje boomvalken, waarin 3 jongen werden grootgebracht. Patrijzen zag ik meermalen en op de krabbescheervelden in de slootjes maakten de zwarte sterns soms hun simpele nest. De rijkdom aan kikkers en vis lokte een groot deel van de purperreigers uit de Bethunepolder en veel blauwe reigers van de kolonie van Doornburgh/Goudestein.

's Avonds waren de velduilen heer en meester. Er moeten nogal veel veldmuizen geweest zijn. De kievit en grutto en soms ook scholekster en tureluur, broedden ieder voorjaar in de weiden.

De eendekooi was als grootste en hoogste

"bos" tevens het rijkst. De waterstand was hoger dan nu en het was dan ook onmogelijk om er zonder laarsen binnen te gaan.

Konijnen waren er dan ook niet, wel de buning, bosuil en torenvalk. Uit een inventarisatie van Staatsbosbeheer van 1956 blijkt, dat er zich toen op 26 september ongeveer 500 wilde eenden op de kooiplas bevonden. De kooi werd zo nu en dan ook bezocht door een buizerd en slechtvalk.

Toch was Maarssebroek beslist geen natuurgebied, al stond de eendekooi wel op de voorlopige lijst van te beschermen natuurgebieden in de provincie Utrecht voor de Rijksdienst van het Nationale Plan. Het was gewoon boerenland, maar wel met een veel grotere milieuwaarde, dan de bouwplannemakers van toen wisten.

H. J. Wolters.

Solitude, een fraai 18e eeuws buitenplaatsje aan de Vecht

Een bijzondere grafkamer op het kerkhof bij de N. H. Kerk

Vele eeuwen heeft Huis ter Meer Maarssen gedomineerd. Van twee kanten kon je dit fraaie landhuis benaderen. Er was een oprijlaan welke zijn begin had waar nu de Breedstraat en Raadhuisstraat samenkomen, de Parkweg en de oprijlaan welke begon bij de kruising van de Kerkweg en Binnenweg, het andere deel van de Parkweg. Welbeschouwd waren er drie belangrijke wegen in het centrum van Maarssen: de Breedstraat, de Binnenweg, met in huh verlengde de twee oprijlanen en de Kerkweg welke langs de tuinen van Huis ter Meer liep. Drie subcentra om Huis ter Meer heen: de Breedstraat met o. a. de buitenplaatsen Vechtevoort, Hogesant, Vechtendaal, de Portugese Synagoge en de brouwerij (later herberg) de Eenhoorn.

Ten tweede: de Binnenweg met o. a. logement "De Zwaan", de buitenplaats Hazenburg en de scheepstimmerwerf van Van Hulst en ten derde de Kerkweg met Hervormde Kerk en dorpsschool.

De belangrijkheid van de Binnenweg, vroeger de Binnen-Klijweg genaamd, werd onderstreept door de vergaderingen van Schout, Schepenen en Raadsleden in logement De Zwaan, welke daar gehouden werden tot 1827 toen het huidige pand van Telkamp in de Breedstraat gemeentehuis werd. Solitu-

de - dat vertaald Eenzaamheid zou heten - en gebouwd werd omstreeks 1750 was dus zo eenzaam niet aan die Binnen-Klijweg.

Het ligt, gerekend vanaf de Straatweg, een twintigtal meters voor Hazenburg, niet aan de rijweg maar zo dicht bij de Vecht, dat men het ongezien voorbij rijdt als men met aandacht voor het verkeer, op de fiets of in de auto, over de Binnenweg Maarssen binnenkomt of verlaat.

Maar aandacht verdient Solitude zeker, als was het alleen maar om de fraaie voordeur met twee paneelvelden waarop in harmonieuze verhouding ovale schilden zijn aangebracht. De klassieke omlijsting van de deur met kroonlijst, architraven en pilasters accentueert de voorgevel. Het huis met zijn schuiframen kent geen gangen. Op de benedenverdieping in de hal komen drie deuren uit en een fraaie trap brengt je naar de hal van de eerste verdieping waar vier deuren toegang geven tot evenzo vele vertrekken. De grenen deuren hebben achttiende-eeuwse maten, ze zijn lager en veel breder en hebben bovendien de ouderwetse deurskrukken behouden. Als men de pleisterlaag aan de rechterzijde van het huis zou weghalen, stuit men op een oude stookplaats met tegeltjes, welke of dienst gedaan heeft voor het wasfornuis, of de plaats aangeeft waar vroeger brood gebakken werd. Het

stucwerk in de plafonds van de benedenvertrekken vertoont duivelskopjes. De keuken alleen al rechtvaardigt de plaats van Solitude op de monumentenlijst. Zij is ruim en geheel volgens de stijl van een achttiende-eeuwse keuken ingericht.

De tuin was vroeger veel groter. Bij het huis behoorde oorspronkelijk een grote overtuin, aan de andere zijde van de Binnenweg gelegen. Ook aan de rechterzijde van het huis was de tuin veel groter. Daarin stond een fraaie theekoepel met tussen de hoekramen kleine kastjes met dezelfde panelen als die van het huis. Toen de koepel in 1935 werd afgebroken was men in Maarssen verontwaardigd, maar Mw. J. C. W. Stellema-le Roy, huidige eigenaresse en bewoonster van Solitude zegt, dat de zware balken, waarop de koepel rustte, totaal verrot waren. De windvaan, voorstellende een Eenhoorn, is bewaard gebleven. Het soliede, goed onderhouden huis heeft in 1931 een nieuw pannendak gekregen.

Over de geschiedenis van Solitude kunnen we, met behulp van het brievenboek van notaris, burgemeester F. van der Vliet, vertellen dat het huis gedurende de Franse overheersing van 1795-1815 veel geleden heeft. Je vraagt je wel eens af of al dat slopen van huizen in Nederland omstreeks 1815 niet mede een gevolg was van het ontbreken van onderhoud in die oorlogsjaren. In 1817 was mevrouw Viruly uit Den Haag eigenaresse. Ze wil Solitude verhuren, maar krijgt van de notaris te horen dat de huurprijs slechts f 150 per jaar kan zijn en dat de uitgaven voor restauratie de huurprijs verre zullen overtreffen. Het waterhok moet worden afgebroken en de theekoepel is aan de tuin-

zijde verzakt. Na herstelwerkzaamheden komen er huurders, respectievelijk de heer Backer in 1819 die f 200 's jaars moet betalen en mevrouw Hekman, die in 1821 f 250 gaat betalen. Als deze huurster na enige maanden de huur opzegt, wil de eigenaresse het huis verkopen. Dan blijkt ook dat bij Solitude een schuitenhuis stond dat in november 1821 helaas instort. Mevrouw Viruly wil f 3000 voor het huis vragen maar daar het de notaris niet lukt Solitude uit de hand te verkopen, wordt het geveild. De heer van "Hazenburg", de buurman, zet in voor f 1400. De notaris heeft opdracht om niet lager te gaan dan f 2300. Wie uiteindelijk Solitude koopt en voor welke prijs vermeldt het brievenboek niet, wel dat de storm in maart 1822 een schoorsteen van het huis doet sneuvelen, welke door het dak valt en een goot vernielt. Over latere bewoners is ons weinig bekend. Omstreeks 1900 werd Solitude bewoond door de familie Langenberg. De opvolger is de heer Van Garrel, een oud-planter die tijdens zijn leven een betonnen bovengrondse grafkamer liet bouwen op het kerkhof bij de N. H. kerk. De grafkamer heeft soliede houten deuren met bronzen hengsels. We hebben de heer Van Garrel niet gekend, maar uit gesprekken met oudere Maarssenaars komt hij naar voren als een man die weinig tegenspraak duldde en wiens devies scheen te zijn: Ik heb altijd gelijk. Men beweert dat hij zijn overleden vrouw met kleren aan en hoed op liet inmetzelen in de grafkelder en dat hij bepaald had dat zijn dienstbode na zijn begrafenis de grafkamer op slot moest doen en de sleutel in de Vecht moest gooien. Zou dit werkelijk gebeurd zijn, dan heeft de oudbewoner van Solitude de naam van zijn

huis op het kerkhof nog inhoud willen geven. Overigens heeft het huis, halverwege de negentiende eeuw, tijdelijk een andere naam gehad, namelijk Vecht en Landzicht.

Dick Dekker.

Herinneringen aan Maarssen

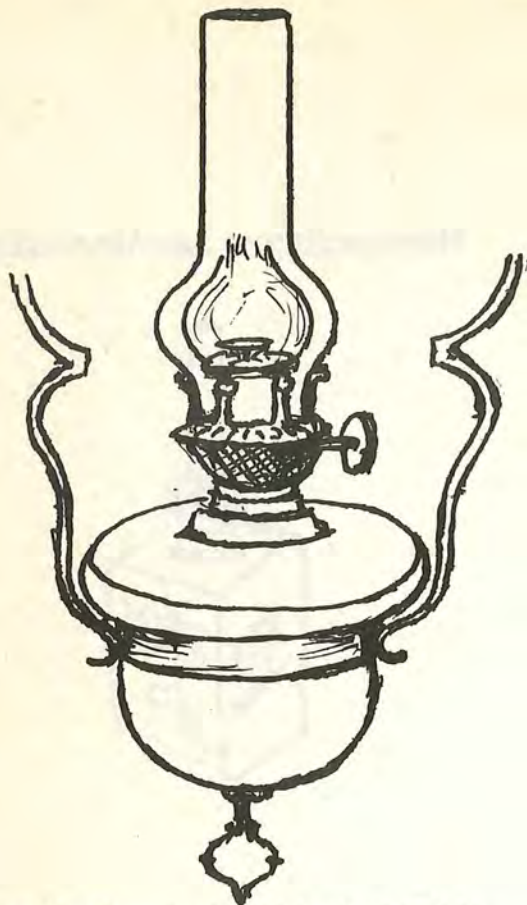
De ontwikkeling van de verlichting in Maarssen

Toen ik onlangs een prettig gesprek mocht voeren met onze voorzitter Dick Dekker, kreeg ik van hem de indruk, dat een praatje over Oud-Maarssen toch interessant kon zijn voor de lezers van ons orgaan, ook al zou dat geen groot nieuws brengen, en volgens mezelf weinig geschikt zijn voor een artikeltje. Uiteraard voel ik veel voor zo'n praatje: hoe ouder men wordt, hoe meer men in het verleden gaat leven en er des te liever over praten zal. Nu wordt zo'n ontboezeming licht wat nostalgisch; d. w. z. dat er 'n soort heimwee naar vroeger uit spreekt. Ik wil dit ook niet helemaal vermijden, want ik voel nog veel voor mijn geboortedorp zo als dit destijds was. Niet dat ik alles van toen goed en juist vond en te veel idealiseer! Maar vast in mijn herinnering ligt de indruk, dat er zo'n 75 jaar geleden een totaal andere instelling van vredelievendheid en rust bestond, en groter algemene tevredenheid zelfs onder hen, die enorm lange werkdagen maakten en véél te weinig verdienden. Ik verklaarde hiermede mijn hang naar "vroeger".

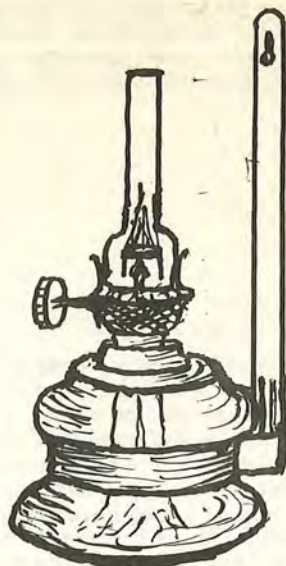
Wat is er in zo'n driekwart eeuw enorm veel veranderd. Laten we bijvoorbeeld alleen even zien naar de titulatuur voor de vrouw. Die hing toen niet samen met leeftijd, al of niet getrouwd zijn; ze was vooral getuigend van standsaanduiding. De gewone getrouwde vrouw en ook alle boerinnen heetten Vrouw. . . . , ook al waren zij rijker dan wie ook. Echtgenoten van meer intellectuelen en ambtenaren werden "juffrouw" genoemd. MEVROUWEN waren alleen in adellijke kringen en bij autoriteiten.

Een totaal andere beschouwing laat ons veel ontwikkelingen zien op heel verschillend gebied. Laten we dan bijvoorbeeld eerst eens kijken naar de wijzen van verlichting. De kaars deed toen in huis al geen dienst meer; wel in rijtuig- en later fietslantaarns. In huis had men (maar alleen voor 's nachts) de kleine koord-brandertjes voor patent-olie of petroleum. In dat kleine brandertje stak

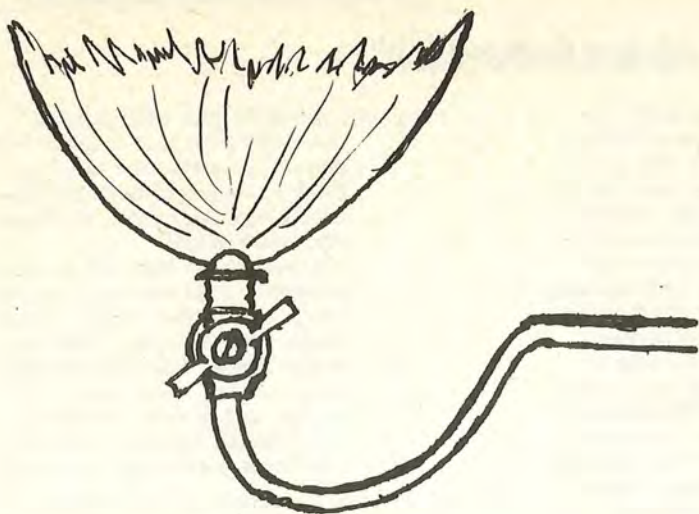

een koordvormig pitje. Het gaf weinig licht en walmde gauw. Als kamerverlichting had men de petroleumlampen met ringvormige pit. Ze hadden verschillende maten, in de handel 6, 8, 10 en 14 ligne. Ze hadden rechte lampeglazen en vormden een rechte vlam; ze gaven matig licht en walmde ook gauw. Weer beter waren de zg. Belgische lampen; ook met ringpitten, maar dikker en groter maar vooral anders: boven de pit was een ijzeren tafeltje aangebracht, dat de vlam zijwaarts afboog. Doordat er een bolvormig glas op gebruikt werd, werd de vlam bolvormig, hetgeen beduidend meer licht gaf. Als ganglampje had vrijwel iedereen een lampje, dat zowel staan kon als hangen. Toen Maarssen een gasfabriek kreeg, werd gasverlichting ingevoerd; dit ging uiteraard niet vlot: overal leidingen leggen was een heel werk. Bovendien voldeed het eerst slecht. Want het (steenkool)-gas werd toen nog aangestoken aan de keepvormige brander; dat gaf een platte vlam met twee punten, die

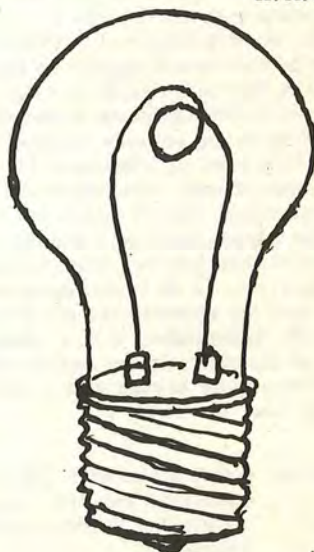
weinig licht gaf: hij was meer donkerblauw dan geel! Dat was de "vleermuisbrander". Een zeer grote verbetering was te krijgen met een experimenteel toegepaste methode, die nooit in de huisgezinnen gekomen is: de "kalkbrander". Een spitse vlam, het best van acetylene-gas, werd geblazen tegen een kalkspits; deze verbrandde niet, maar gaf een intens wit licht. Naar ik meen, zijn ze wel toegepast in de eerste bioscopen. Er werd gezocht naar verbetering van de vleermuis. En nu komt Maarssen aan de beurt! De chemiker Van der Woude, directeur van de Nederlandse Kininefabriek werkte met mijn Vader, B. A. Reith, in onze werkplaats aan de Kaatsbaan 's avonds nogal geheimzinnig met allerlei draadjes en weefsels: linnen, katoen, zijde, wol, bamboe, kooldraad e. d. Die draden werden in verschillende oplossingen gedoopt, gedroogd en daarna verbrand. Wij jongens begrepen niets van de bedoeling. Opeens werden alle proeven beëindigd. Vader zei: "Nu mogen jullie het wel weten: we zochten naar een betere gasverlichting maar... een Duitser (Auer) is ons vóór geweest. Zijn gaskousjes doen het!" Die waren erg teer, en konden na het eerste "afbranden" al waardeloos zijn. Al vrij gauw werden ze sterker gemaakt. Ze hingen op een onbrandbaar stijfje (met vorkje!) maar schenen rechtop te staan. (staand kousje). Korte tijd later werd het "hangkousje" bedacht; het was sterker, goedkoper en gaf witter licht. Sinds de uitvinding van het gaskousje werd de straatverlichting van Maarssen daarvan voorzien. De gemeente-

lijke lantaarn-opsteker hoefde nu alleen maar een kraantje te bedienen: aan een vrij lang steeltje van de gaskraan zaten twee kettinkjes met een ring onderaan. Met een lange stok, waaraan een haakje, werd 's avonds de lantaarn aangestoken en 's morgens weer op de dagvlam gezet. Een zekere lantaarn-opsteker foeterde altijd op "die ellendige ringetjes, die je maar niet vinden kon", al had je ook zes slokjes op! Van de latere verlichting met electrische gloeilampen, inclusief kwik- en natriumlampen, T. L. buizen, weet u evenveel als ik. Mogelijk ook niet! De eerste gloeilampen waren kooldraadlampen; ze verbruikten bijna 1 Ampere per stuk; dat is 220 Wu, en gaven roodgeel licht. Een huidige Argenta van 100 watt/u geeft wel 20 maal zo veel licht! Misschien wist U ook niet, dat de eerste electrische centrale te Maarssen gevestigd was in het tuighuis van Bolestein, onder beheer van directeur C. E. Wolf (De bouwer van "Wolfshoek" aan de Stationsweg). De centrale werd overgebracht naar de Zandweg, waar al een paar flinke generatoren stonden. Die leverden toen 200 Volt gelijk-

stroom. Nu al tientallen jaren mondiaal genormaliseerd in 220 Volt Wisselstroom. Een enkel voordeel van die gelijkstroom was, dat die bijzonder geschikt was voor koolspitsen-licht. De daarbij gebruikte spitsen van retortenkool (van ongelijke dikte!) gaven (en geven nog) een verblindend licht, voor de ogen funest om in te kijken. Ze werden veelal toegepast in bioscopen en op grote terreinen. Mogelijk nog wel; voor projectie zijn ze wel verdrongen door de halogeen-lampen, die ook gebruikt worden in autolampen.

H. A. Reith.

De familie Verhoef „op den Oudendijk”

De naam Oudendijk, annex de naam Verhoef duidt er al op dat we te maken hebben met een familie "uit het veen". We moeten wel bedenken dat, vóór het ontstaan van de Bethunepolder, deze Oudendijk, aansluitend aan de huidige, dwars door de veenderijen heen liep naar de Tienhovensevaart, welke van het Kraaiennest (eertijds herberg en rechthuis van Breukelen-St. Pieter) langs Tienhoven liep in de richting Hilversum. Onze gegevens zijn dan ook afkomstig uit het kerkelijk archief van Tienhoven, waarvan helaas de oudste doop- en trouwboeken bij de brand van 1812 verloren zijn gegaan. Als omstreeks 1700 het trouwboek aanvangt, zijn er drie personen die de naam Verhoef dragen en één die aangeduid wordt met "Van den Hoef". Van deze laatste wordt nog vermeld, dat hij "Op den Oudendijk" woonde. De anderen woonden respectievelijk in Breukeleveen en Tienhoven. Onze aandacht richten wij echter op "Van den Hoef", die de voornaam Willem droeg en wiens nakomelingen later de naam "Verhoef" dragen. Daar hij echter met nog slechts één familie aangeduid wordt als wonende "Op den Oudendijk", zal hij waarschijnlijk gewoond hebben in het gedeelte dat wij nu nog kennen als de Oudedijk. Hier stonden volgens een oude kaart dan ook twee huisjes, terwijl in het andere gedeelte (dat nu Bethunepolder is) meerdere huizen stonden. De Breukeleveense familie Verhoef schrijft later - na 1811 - haar naam met een dubbele f. Willem van den Hoef had vijf kinderen, te weten de dochters Margriet en Lijsbeth en de zoons Anthony, Jacob en Arie. Van hen is Jacob de belangrijkste omdat van hem de gehele thans nog levende familie Verhoef afstamt. Hij huwt op 1 februari 1715 te Breukelen met Jannetje Hendrikse van de Zaal uit Portengen. Als zij overleden is, huwt hij voor de tweede maal op 3 augustus 1738 met Annetje Gijszen Lieven, jongedochter van Maarsseveen. In de belastingcohiërs van 1748 staat hij vermeld als Jacob Willems Verhoef, daghuurder, d. w. z. daggelder (iemand die zich per dag verhuurt). In het trouwboek komen vier zoons en één dochter voor te weten:

Willem, die op 30 januari 1743 huwt met Geertruyd Hendrix, jongedochter uit Den Dolder (onder Lage Vuursche).

Cornelis, die op 28 juni 1750 te Lage Vuursche huwt met Fransje Hendrikse, jongedochter van Den Dolder, waarschijnlijk dus een zuster van Geertruyd, de vrouw zijn broer Willem.

Als weduwnaar huwt hij op 18 november 1761 opnieuw, nu met Aaltje Rutten Barreveld, jongedochter van Vreeland. Het zou te ver voeren zijn nakomelingen op te noemen, opgemerkt zij echter, dat in deze familie de naam Rut en Abraham en later ook Goris veelvuldig voorkomen.

Arie, huwt op 5 oktober 1757 te Tienhoven met Beligje Berendse Schipper. Na haar dood huwt hij opnieuw op 27 november 1766 met Willemtje Vinkenborg. Daar er van hem geen kinderen te Tienhoven gedoopt zijn, vermoed ik, dat hij naar elders vertrokken is.

Jan Jacobse was eerst gehuwd met Pieter-nella van den Bogaard, die op 4 september 1772 te Tienhoven begraven wordt, waarna hij opnieuw huwt op 29 november 1772 met Neeltje Hendriks de Koning.

Dat de familiebanden niet zo sterk waren, moge blijken uit het feit, dat er in latere tijd (d. w. z. eind vorige eeuw) nog al eens huwelijken Verhoef-Verhoef voorkwamen zonder dat de betrokkenen van de verwantschap op de hoogte waren. Zo heeft mijn moeder altijd volgehouden dat haar vader (Reier Verhoef) en haar moeder (Hendrikje Verhoef) geen familie van elkaar waren, terwijl zij toch, zoals uit mijn onderzoek bleek, achterneef en achternicht van elkaar waren (d. w. z. dat hun beider vader neven waren). Aanvankelijk woonde de familie zoals ik al schreef "Op den Oudendijk".

In 't midden van de vorige eeuw woont een groot gedeelte van de Verhoef-familie aan het andere gedeelte van de Oudedijk (nu verdwenen in de Bethunepolder). Toen men met de droogmaking van de Bethunepolder ging beginnen, moesten zij daar weg en zij verhuisden naar de huidige Oudedijk, wat tot gevolg had, dat in 't begin van deze eeuw in practisch ieder huis aldaar een Verhoef woonde, zodat men wel precies naam en

Het hooitekort in Maarssenbroek werd in vooroorlogse jaren aangevuld met hooi dat van Kampen of Urk over het IJsselmeer werd aangevoerd (let op de witte broeken van de hooiers). Op de loswal tassen de boeren het hooi op hun wagen. Voor de boerenwagen staan geen paarden, want die zijn op weg naar òf van de boerderij met een tweede wagen. Links zien we Verhoef in zijn praam, die met de handbeugel de Vecht schoon baggert. Tegen de loswal ligt het schip van beurtvaarder Reimus ter hoogte van zijn huis aan de Schippersgracht. De foto is genomen vanaf de Herengracht door de foto-graaf V. d. Haar die in de "Campertoren" woonde.

Het gezin van Reier en Hendrikje Verhoef omstreeks 1906. Reier (22. 10. 1867-12. 2. 1918) zoon van Goris en Maria van de Pol en Hendrikje Verhoef (13. 6. 1866-15. 11. 1927) dochter van Hendrik en Neeltje Sodaar.

toenaam moest weten om de juiste Verhoef te kunnen vinden. Behalve aan de Oudedijk woonde er ook een tak van de familie aan de Heerenweg, terwijl ook aan de Looydijk een familie woon-

de, die het - in tegenstelling tot de Oudedijkers - tot boer gebracht hebben. De Verhoefs uit het veen waren aanvankelijk veenarbeiders en later vissers.

Reyer Pos.

Brieven van de Maarssense notaris 1815 - 1823

Voor ons ligt het brievenboek van F. van der Vliet, die in de jaren 1815-1823 als burgermeester van Maarssen ook bemiddelde bij aan- en verkoop van huizen! In sommige archiefstukken wordt hij aangeduid als notaris. In een van zijn brieven laat hij ons kennis maken met de heer Stephanus Deeges, die in 1821 enige grote panden in de Breedstraat koopt (zie jg. 4 no. 1, pag. 3, waar de naam abusievelijk als Deegens gespeld wordt). De heer Deeges is volgens de brief een persoonlijke vriend van Van der Vliet. Hij is met vrouw en kind teruggekeerd uit Indië en heeft Van der Vliet verrast met kokosnoten en een papegaai. Voor ons zijn van belang de opmerkingen die Van der Vliet maakt over de kansen die Deeges heeft om zich in Maarssen te vestigen. Hij schrijft: "Er doet zich thans een gelegenheid voor om het schoonste buitenplaatsje, dat hier in de omgeving gelegen is, te kopen, wel te weten Bolestein, dat 23 juni 1821 publiek geveild zal worden". Verrassend is het verkleinwoord buitenplaatsje. In zijn aanbeveling schrijft Van der Vliet, dat de vorige bewoner van Bolestein, de heer Westerholt, bij

zijn vertrek het buitenplaatsje heeft verkocht voor f 8500 aan de heer Fharaus. De laatste heeft het huis sterk verbeterd en een Chinese tent laten plaatsen, die - volgens de notaris - een verrukkelijk uitzicht biedt over de straatweg en de Vecht. De Chinese tent is de theekoepel, die in Maarssen "de kikvors" werd genoemd. In het begin van deze eeuw werd de Chinese tent afgebroken (de theekoepel die nu bij Bolestein staat, is de gerestaureerde koepel van Doornburgh, die een tiental jaren geleden werd "overgeheveld"). Ondanks de sterke aanbevelingen van Van der Vliet, die o. a. wijst op de mooie tuin met vruchtbomen en de "riddermatigheid" van het plaatsje, koopt Deeges Bolestein niet.

Bolestein wordt gekocht door de heer Ram, die de ridderhofstede een jaar later, 22 september 1822, doorverkoopt aan de heer Walland. Als we goed rekenen, dan heeft Bolestein, dat in 1792 betrokken werd door Baron van Heekeren en vóór Westerholt in bezit was van mej. Kuhn, in een tijdsbestek van 30 jaar zes verschillende eigenaren gekend. Vooral in de periode 1817-1822 volg-

den ze elkaar snel op. Hierbij moet wel aangetekend worden, dat o. a. Fahraus van de Chinese tent in deze periode het ene huis na het andere koopt en verkoopt. Speculatie? Een en ander tekent de malaise-toestand die ook de huizenbezitter niet onberoerd liet. Uit een andere brief worden we gewaar dat de huurprijzen van buitenplaatsen gedaald zijn tot f 200 's jaars, terwijl ze voorheen altijd meer dan f 500 bedroegen. In een brief van november 1821 spreekt Van der Vliet zijn verbazing uit over de lage prijs waarvoor Hoornoord wordt verkocht. Hoornoord aan de Langegracht werd in de volksmond "de grote omloop" genoemd omdat de tuin voorbij de onbebouwde rechterzijde van de Kaatsbaan zich uitstreckte tot de huidige Nassaustraat. Hoornoord is het deftige dubbele herenhuis, dat nu geëxploiteerd wordt als restaurant "De Nonnerie". In 1820 werd dit fraaie huis met tuin en boerenwoning verkocht voor slechts f 5000. Tekenend voor de malaise is ook, dat juist in deze periode vele oude landhuizen aan de sloop worden prijsgegeven (Daalwijk, Luxemburg, Elzenburg, Het Zwarte Varken). Om de geest van de tijd te typeren, kan de brief dienst doen, die Van der Vliet schrijft op 1 augustus 1823 aan de heer Bosch in Soerabaja, die daar tot lid van de Raad van Justitie is benoemd. Een neef van de notaris gaat als marinier naar Oost-Indië en krijgt een aanbevelingsbrief mee van Van der Vliet, waarin deze aan de heer Bosch vraagt zijn neef een plaats "aan de wal te bezorgen" of hem de nodige voorspraak te geven. De neef krijgt een brief gesloten mee, maar kan in een afzonderlijk schrijven voor hem bestemd,

lezen dat die voorspraak gevraagd is en dat hij, als hij maar meer ambitie had gehad, tenminste had kunnen leren lezen en schrijven. Hij krijgt dan ook de vermaning mee: "leg u zo veel mogelijk toe op het rekenen, schrijven en spellen en haal in wat gij hier met ledig zitten verzuimd hebt, houd God voor ogen dan kunt gij mogelijk nog fortuin maken". In de aanbevelingsbrief lezen we ook dat de zwager van Van der Vliet, brouwer Dolmans van de Breedstraat, door het breken van een sport in de ladder, zijn arm gebroken heeft!

Uit de brief die mevrouw Van der Toorn schrijft en die ondertekend is door notaris Van der Vliet, blijkt dat het dienst nemen in het leger voor Oost-Indië een wanhoopsdaad was van haar zoon. Hij was oorspronkelijk werkzaam als klerk op een koopmanskantoor te Amsterdam, maar werd door "de verminderde handel" in 1820 ontslagen. Hij neemt dienst bij de lanciers. Mevrouw Van der Toorn drukt zich anders uit: "hij moest zijn toevlucht nemen tot de militaire stand". Hij kan echter ook in deze functie zijn moeder, die in behoeftige omstandigheden leeft, niet helpen. Zijn vader was eigenaar geweest van een particuliere school voor jonge heren. Na zijn overlijden kon mevrouw Van der Toorn die, volgens haar brief "niet de wetenschap en taalkunde beheerste" de school niet voortzetten. Zoon Van der Toorn raakt moedeloos als hij zijn moeder zo ziet lijden en gaat zich, "door mededogen bewogen, engageren bij het leger van Oost-Indië". Moeder voelt zich nu geheel verlaten in haar armoede en schrijft de brief aan de Commissaris-Generaal van Oorlog te Brussel (van 1815 tot

1830 vormden Nederland en België één koninkrijk). Met haar brief, een ontroerende smeekbede, wil ze bereiken, dat haar zoon alsnog ontslagen wordt van zijn plicht naar Oost-Indië te vertrekken. Mocht dit mogelijk zijn, dan hoopt ze dat de Generaal haar zoon naar West-Indië stuurt in plaats van

naar Oost-Indië, want met de West heeft ze tenminste nog enige betrekkingen. Maar, voegt ze er troosteloos aan toe: "ook dat zal mijn dood en algehele ondergang verhaasten".

Dick Dekker.

De restauratie van „Raadhoven”

De in dit jaar door de woningbouwvereniging "Goed Wonen" aangekochte buitenplaats "Raadhoven" is in een vrij kort tijdsbestek aan binnen- en buitenzijde geheel gerestaureerd. De restauratie welke onder toezicht en begeleiding van de Rijksdienst voor Monumentenzorg stond, is in het geheel uitgevoerd door Maarssense vaklieden.

Het pand is te verdelen in een "voorhuis" en "achterhuis". Dit wordt sterk geaccentueerd door een onderling niveauverschil en een eigen kapconstructie van beide. De indruk bestaat dan ook dat het "achterhuis" in een later stadium is aangebouwd. Dit vermoeden werd tijdens de werkzaamheden min of meer bevestigd toen de bestaande betengeling van de tussenmuur van voor- en achterhuis werd verwijderd. Daarbij kwam een muur bloot van schoon-metselwerk met hetzelfde metselverband en steenformaat alsdat van de buitengevels van het voorhuis.

De bouwkundige onderhoudstoestand van Raadhoven was zeker kritiek te noemen, vele belangrijke constructiedelen waren bij interne verbouwingen ondoordacht en slecht uitgevoerd; zo waren spanbenen verwijderd of ingekort, de verankering van de balklaag was op veel plaatsen verwijderd, dragende muren waren verplaatst of vervangen door te licht materiaal, de tand des tijds had ook hier zijn werk gedaan: zo waren er veel koppen van balken verrot, lekkende goten enz. (Raadhoven had geen jaar langer als ledig huis te boek moeten staan want dan was het een tweede Endelhoven geworden). Om een en ander weer in een constructief goede staat te krijgen is er op twee plaatsen in het gebouw een staalconstructie aangebracht waarop de bestaande balklagen en vloeren weer zijn aangebracht en opnieuw verankerd. Op verschillende plaatsen zijn de vloeren op deze manier van 7 tot 9 centimeter omhooggebracht.

Ook de buitenzijde van Raadhoven heeft nu een ander gezicht: drie schoorstenen welke later waren aangebracht, werden gesloopt,

het achterhuis is voorzien van nieuwe dakpannen, van het dak van het voorhuis zijn verschillende dakdoorvoeren en een zeer storend dakraamdeksel verwijderd. In de achtergevel zijn nieuwe kozijnen aangebracht welke deze gevel weer een symmetrisch aanzicht geven.

De indeling van het voorhuis is ongewijzigd gebleven, die van het achterhuis is geheel aangepast aan de behoefte van de instelling welke hier nu is gehuisvest.

Alle buitenmuren zijn aan de binnenzijde voorzien van een isolatielaag en betimmerd met duurzaam materiaal.

De technische installaties van electra, c. v. en gas zijn vernieuwd en voldoen nu weer aan de veiligheidseisen welke gesteld worden door de diverse nutsbedrijven en de brandweer. De binnendeuren hebben bij deze restauratie veel aandacht gehad: veel deuren waren aan twee zijden betimmerd met een triplex- of boardplaat; nadat deze verwijderd waren, bleek dat we hier te maken hadden met beschilderde eiken deuren; deze eiken deuren werden geschilderd in een periode waarin men belasting moest betalen op alle eikenhout dat onbeschilderd in een woning aanwezig was. Al deze deuren zijn, na gerestaureerd te zijn, weer in het gebouw aangebracht. Eén deur kreeg veel aandacht van Monumentenzorg, deze deur werd namelijk gedateerd op 1580-1620. Of deze deur altijd bij Raadhoven heeft behoord of later is aangebracht, weten wij niet. Zij doet nu dienst als toegangsdeur naar de kelder.

Bij het vernieuwen of repareren van verschillende constructiedelen in het voorhuis was het nodig om op veel plaatsen het bestaande stucwerk-plafond te verwijderen, waardoor wij in de gelukkige omstandigheid kwamen op verschillende plaatsen plafondschilderingen te ontdekken; veel van deze schilderingen - voorstellende vogels, bloemen en fruit - waren dusdanig beschadigd of in een later tijdstip weer overgeschilderd, dat deze niet

meer waren te restaureren. Alleen het plafond in de hal was van dien aard dat het wel gerestaureerd zou kunnen worden; een expert van Monumentenzorg die het plafond aan een nauwkeurig onderzoek heeft onderworpen, dateerde deze schildering als behorende tot de periode 1640-1650. Monumentenzorg kwalificeerde de schildering van zeer goede kwaliteit en verkerend in zeer goede conditie. De schilderijen, waarvan verschillende delen ontbraken, bestaan uit vier traveeën. Het eerste en vierde travee zijn beschilderd met médaillons en opvulstukken, de tweede en derde travee met een door een schijnprofielrand ingelijste doorkijk naar de lucht met vogels en wolken. Na de conserverings- en restauratiewerkzaamheden, welke uitgevoerd zijn door een plaatselijke schilder aan het plafond, ziet het er, volgens de expert van Monumentenzorg - uitstekend uit. De kwaliteit wordt nu

als zeer waardevol ervaren.

De bestaande stucwerk-wandafwerking met reliëfs, voorstellende de vier seizoenen, sluit - ondanks een latere afwerkingsperiode dan die van het plafond - bijzonder goed aan bij dat plafond.

De restauratie welke tot stand is gekomen met de medewerking van vaklieden die echter weinig of geen ervaring hadden in het restauratiewerk, is op voortreffelijke wijze uitgevoerd.

Raadhoven is in 1979 behouden voor verder verval en zal in de loop der jaren deel blijven uitmaken van ons dorpsgezicht. De wil van de schenker van Raadhoven aan het Lezer des Heils in 1906, om het gebouw een maatschappelijke functie te geven, is door de koop van de huidige eigenaar geëerbiedigd.

Hans van Bommel.

De kerkelijke gemeente van Zuylen met zijn predikanten

Vóór de Reformatie hadden de gemeenteleden reeds hun eigen kapelaan. De eerste gereformeerde predikant te Zuylen, waarvan de geschriften melding maken, was Peter Dammussoon, die er sinds 1589 de diensten leidde in combinatie met de gemeente Westbroek.

In 1590 werd hij bij het examen "zuiver" bevonden. Deze predikant woonde in die jaren "in zekere gemeijne huysinge" in het

dorpje Zuylen. De gemeenteleden en dorpeelingen waren in die tijd hoofdzakelijk "de possesseurs van de Huyse Zuylen en van haar domestiquen, bedienden en bruyckers van landerijen". Immers de kapel was gebouwd door en behoorde toe aan de Heren van Zuylen. Wanneer Peter Dammussoon uit Zuylen vertrokken is, vermelden de bronnen niet. Ook het naamwoord van predikanten in de Westbroekse kerk laat ons wat

dit betreft in het ongewisse.

Een andere predikant, die de Zuylense gemeente gediend zou hebben, was Pibo Ovitius van Abbema. Als jaren van zijn komst naar Zuylen worden genoemd: 1600 en 1609. Mogelijk heeft hij de gemeente bediend in combinatie met andere gemeenten o. a. Nigtevecht. Volgens een epitaaf in Oldeboorn (Fr.) stierf "Piboni Ovitius van Abbema, Bedienaar des H. Evangelij tot Suylen in Sticht van Utrecht" in 1612. Hebben er in de periode van 1612 tot 1620 predikanten in Zuylen gestaan? Of kan een getuigenverklaring uit 1649 erop duiden dat Pibo Ovitius van Abbema de laatste predikant was die in de Zuylense kapel geregeld diensten heeft gehouden? In deze verklaring getuigden "ses inwoonders, geboren ende opgevoedt tot Zuylen, soo sy seggen, dat de Capelle tot Zuylen bij predicanten is bedient geweest ende dat sy attestanten daarvan twee hebben gekent. . .". Tot zover bevestigt deze verklaring dat er twee predikanten waren in de periode vóór 1620.

Echter, de inwoners voegen aan deze verklaring toe "dat omtrent 25 geleden, door versterf ofte vertrec van den leest gewesene predicant, den selven dienst is vervallen". Moeten we hier de nadruk leggen op het woordje "omtrent" of werd Zuylen nog in 1619 door een predikant bediend?

Zeker is dat in 1620 verordend werd dat voortaan de schoolmeester Jan Jansz. van Dulmen (Dulmont) zondagsochtends de gemeente moest voorlezen uit de postille van Buleus.

Dit geschiedde vanaf 1621 ook op de zondagmiddag, maar dan uit de catechismus van Lansbergen.

Jan van Dulmont en zijn opvolger Balthasar van Doorn gingen op deze wijze de gemeente voor in plaats van een predikant.

Dit duurde tot 1647, want in dat jaar nam de classis Amersfoort de evangeliebediening op zich.

Reeds in 1627 had de classis Utrecht er bij de classis Amersfoort op aangedrongen om de gemeente Zuylen door een predikant te laten bedienen. Getuige het aantal archiefstukken hebben nadien de inwoners, de ambachtsvrouwe, de schout en het gerecht er herhaaldelijk op aangedrongen bij de Staten van Utrecht. De zaak bleef slepende, mede omdat de kwestie van het patronaatsrecht op de kapel ermee verbonden was.

In 1651 tenslotte werd toestemming gegeven om voortaan door vaste predikanten bediend te mogen worden. Ook over het beroepen van de predikant is lange tijd meningsverschil geweest. Het duurde tot 1716 toen de Staten van Utrecht erin toestemden dat dit

beroepen beurtelings door de Kerkeraad en door de Ambachtsheer zou geschieden. Het aantal lidmaten bedroeg in

1641	18
1645	20
1652	23
1752	130
1852	254
1890	620
1943	1500

Bijzonderheid in de organisatie van de Zuylense gemeente is nog dat de Ambachtsheer van rechtswege zitting heeft in het College van Kerkvoogden.

Kerkelijke indeling

Reeds eind van de 16e eeuw vielen de gemeentelieden onder de classis Amersfoort, ring Tienhoven. In 1917 werd er een regeling met de Hervormde Gemeente Utrecht getroffen waarbij het grootste gedeelte van Nieuw-Zuilen bij Utrecht gevoegd werd. In 1944 werd Zuilen bij de classis Utrecht ingedeeld.

Per 1 januari 1970 is de gemeente, zowel Nieuw- als Oud-Zuilen opgeheven en opgenomen in de Utrechtse Kerk wijk 15.

Kerkgebouw

Grootgrondbezitters hadden in de eerste eeuwen na de definitieve vestiging van het Christendom alhier de vrijheid om op hun landgoed een kapel of bedehuis te stichten. Ook op het slot Zuylen bevond zich reeds vroeg zo'n kapel. Mogelijk op de fundamenten van een oudere, werd in het midden van de 11e eeuw een eenvoudige romaanse kapel met een rechthoekig grondplan opgetrokken, waarbij de heren van Zuylen "hare wapenen in en aen de muren van de selve kapelle" lieten aanbrengen. Later werd er een rondkoor aangebouwd en werd ze voorzien van een klokketorentje, zodat de kapel toen de vormen moet hebben gekregen zoals Abraham Rademaker die in 1615 weergaf.

Voor die tijd was de kapel evenwel meer dan eens beschadigd of verwoest tijdens belegeringen van het slot Zuylen. Nog in 1593 werd zij gerestaureerd door de gemeentelieden. Toen nog stond er een oud altaar in. Bijna drie jaar na de openstelling van de kapel voor de gereformeerde eredienst werd de kapel voor dit doel te klein en te bouwvallig bevonden. Door een storm was zelfs een gedeelte ingestort zodat de samenkomsten op een zolder van één van de huizen in het dorp moesten worden ge-

houden. In 1654 werd de oude kapel dan ook afgebroken. De eerste steen voor de bouw van de nieuwe kerk, die geheel bekostigd werd door A. van Lochorst, heer van Zuylen, werd gelegd op 27 juni 1654. Spoedig daarna werd de door Gijsbert Teunisz. van Vianen gebouwde kerk, die 75 voet lang, 42 voet breed en 25 voet hoog was, in gebruik genomen. Het zeskantige klokketorentje midden op de kerk is in 1670 voorzien van een uurwerk.

Na 1750 is er nog een zijingang aan de Noordzijde van de kerk gemaakt. De ingezetenen van Zuylen hebben hier te lande het voorbeeld gegeven om het begraven in de kerk af te schaffen. De heer en vrouwe van Zuylen stelden in 1787 een stuk grond even ten westen van het dorp ter beschikking, waarna de ingezetenen erin toestemden voortaan van die begraafplaats gebruik te zullen maken. Oudejaarsavond 1847, na de avonddienst, werd er nog licht in de kerk gezien. Men opende dadelijk de deuren doch de kerk stond reeds geheel in brand. Alleen stoelen en bijbels konden gered worden. Nog in 1841 had de kerk een grondige restauratie ondergaan.

Dadelijk werd, met behoud van de muren uit 1654, met de opbouw begonnen en reeds in november 1848 konden de eerste diensten weer in de kerk gehouden worden. In deze vorm kan men de kerk heden ten dage nog

in zijn idillische omgeving aanschouwen. Het pijporgel, voordien had men zich van een voorzanger moeten bedienen, werd in 1894 door Ambachtsvrouw Françoise Margaretha van Weede aan de gemeente geschonken. Begin 20e eeuw gaf een vondst onder de preekstoel van resten van een grafschrift van de in 1545 in de kapel begraven Willem van Rennenberch, aanleiding tot een hernieuwd onderzoek.

C. W. P. Bloemendaal.

VAN WIE IS HET BOEK "WERKBOEK AMSTERDAM"?

Sinds vorig jaar heeft ondergetekende dit boek met de ondertitel "Leer-Lees en werkboek over Amsterdam" door Jan Weggelaar, consulente heemkennis en uitgegeven door de Stichting Advies en Begeleidings Centrum voor het onderwijs in Amsterdam, in zijn bezit. Daar hij heel gauw daarna nogal ernstig ziek werd, en zich uit deze periode niets meer herinnert, weet hij niet meer van wie hij dit boek heeft geleend. Wil de eigenaar zich s. v. p. met hem in verbinding stellen? Mocht het niet van U zijn, maar U weet wel wie de eigenaar is, wilt U mij daarvan op de hoogte stellen? Mijn telefoonnummer is 64057 en het adres: Dr Ariëns-laan 68.

Reyer Pos.

..... **MEER**
AUTO
VOOR
UW
GELD !

UW FORD DEALER IN DE VECHTSTREEK

Autobedrijf Roeleveld BV

Gebruikte
Wagens

MAARSSSEN - STRAATWEG 2 - 4
 TEL. 03465 - 62541

BREUKELN - STRAATWEG 109
 TEL. 03462 - 3944

Het Swarte Schaap - Antiquiteiten B.V.

Antiek heeft een eigen karakter. Tijdloos. Niet aan mode gebonden, chic, stijlvol. Veel mensen dwalen graag door onze zaken, waar bereikbare idealen wachten. U bent er van harte welkom.

Hollands, Frans en Engels antiek, o. a. meubelen, zilver, prenten, oude Perzische tapijten, litho's (o. a. W. van Leusden), enz.

Lexmond

Lakerveld 106
 Tel. 03474 - 1628
 (Oudeweg Vianen-Meerkerk)

Maarssen

Langegracht 48
 Tel. 03465 - 60655
 Vrijdagavond koopavond

LID VAN DE NEDERLANDSE ORDE VAN ANTIQUAIRS

VOOR AL UW TRANSPORTEN

**INTERNATIONAAL TRANSPORT-
EN LIJNDIENSTBEDRIJF**

H. van Elst & Zoon

DIEPENDAALSEDIJK 10 MAARSSEN

TEL. 03465 - 61298

TELEX 40960 ELST N.L.
